

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
41 (1999)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-23-0

BRNO 2000

9990385

150, —

PŘEHLED VÝZKUMŮ 41 (1999)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., RNDr. Vladimír Hašek, DrSc.,
Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš, Alice Del Maschio,
Dana Gregorová

Na titulním listě: Orlovice, okr. Vyškov. Letecký dokumentační snímek
zaniklého hradu.

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

© 2000 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

v komunikacích před domy o několik desítek cm, nejvíce pak v inundaci říčky Bobravy.

Rudolf Procházka, Archaia

Prameny:

Procházka, R. 1999: Hajany (okr. Brno-venkov), rekonstrukce sítě nízkého napětí. Nálezová zpráva č.j. 16/99 uložená v archívu brněnského pracoviště společnosti Archaia.

Resumé:

Hajany (Bez. Brno-venkov). Intravillan der Gemeinde. Neuzeit (18.-19. Jh.). Siedlung. Rettungsgrabung.

HRUŠKY (okr. Břeclav)

Polní trať „Dlouhé odměrky“. Doba hradištní. Sídliště. Záchraný výzkum.

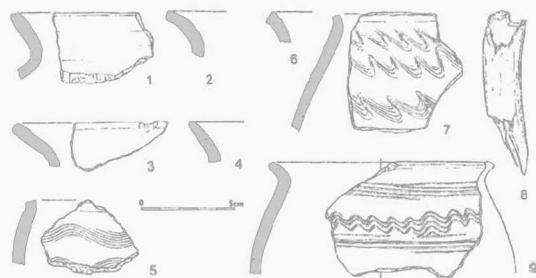
Ve dnech 26.-27.7.1999 byl na katastru obce proveden záchraný výzkum tří slovanských objektů, narušených výkopem rýhy pro plynovod. Všechny objekty byly zahloubeny do žlutého podložního písku v nevelké vzdálenosti od sebe. Lokalita se nachází na JZ okraji katastru, asi 150 m severně od železniční trati Břeclav - Přerov.

Objekt 1

Zásyp objektu byl zachycen v JZ profilu výkopu, v hloubce 120 cm od dnešního povrchu. Obě stěny jámy se směrem k mísovitému dnu pravidelně rozšiřovaly. Výplň jámy tvořila tmavá hlinitá zemina s nálezy několika keramických zlomků, zvířecích kostí a drobných kamenů. Dochovaná část objektu měla v půdorysu kruhový tvar. Pravděpodobně šlo o zásobnici, kterou lze na základě atypických keramických zlomků datovat rámcově do 8.-9. století.

Objekt 2

Objekt byl zachycen v SV profilu výkopu, v místě vzdáleném 6,9 m od objektu 1. Výplň objektu tvořila hnědá hlinitopísčité zemina. U dna byla zjištěna výrazná sytě černá uhlíkovitá vrstva s kousky do červena přepálené hlíny a s menšími kameny - pravděpodobně ohniště. Na tuto asi 15 cm silnou vrstvu dosedala vrstva tmavé zeminy. Dno objektu, tvořené dvěma prohlubněmi, dosahovalo hloubky 110 cm od dnešního povrchu. První prohlubeň v SZ části objektu byla v místech pod ohništěm. Druhá prohlubeň byla v JV části objektu. Nad touto prohlubní se v zásypu vyskytovalo větší množství větších i menších kamenů, mezi nimiž byla nalezena i část žernovu. Asi uprostřed mezi oběma zahloubenými částmi dna bylo nalezeno větší množství drobných zvířecích kostí.



Obr. 1. Hrušky (okr. Břeclav). „Dlouhé odměrky“. Výběr keramiky. Keramikauswahl.

Na základě prozkoumané části objektu lze předpokládat, že se jednalo o zahloubenou chatu s ohništěm. Podle zlomků keramiky patřila 9. století (obr. 1: 1-5).

Objekt 3

Zásyp objektu byl vzdálen asi 20-25 m od objektu 2. Zachycen byl v SV profilu vyhloubené rýhy pro uložení plynového potrubí. Jeho hloubka dosahovala 160 cm od dnešního povrchu. Objekt byl zdokumentován pouze v profilu, neboť dalšímu výzkumu zabránilo předčasné zahrnutí rýhy.

Objekt měl homogenní hlinitý zásyp s rovným dnem a dosahoval šířky až 160 cm. Celá výplň objektu byla prostoupena vrstvami čistého žlutého písku. Nejmocnější písčité vrstvy byly u dna objektu. Celé ploché dno objektu pokrývala sytě černá, 5 až 10 cm mocná vrstva. V celém zásypu se vyskytovaly roztroušené drobné uhlíky.

Všechny nálezy (zlomky keramiky, kostěné šidlo) pocházejí ze začistiřování objektu v profilu. Nalezenou keramiku lze zařadit do rozmezí 8. až 1. poloviny 9. století (obr. 1: 6-9).

Jaroslav Škojec, Otto Marek, AÚ AV ČR Brno

Resumé:

Hrušky (Bez. Břeclav). Feldflur „Dlouhé odměrky“. Burgwallzeit (8.-1. Hälfte des 9. Jh.). Siedlung. Rettungsgrabung.

HRUŠOVANY NAD JEVIŠOVKOU (okr. Znojmo)

Polní trať „Za ořechovou alejí“. Sídliště - ZSV. Středověk (14. stol.). Záchraný výzkum.

Na počátku června 1999 při rekognoscaci terénu v okolí Hrušovan nad Jevišovkou zjistili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno rozsáhlé zemní práce v podobě velkého plošného a liniového výkopu. Terénní úpravy souvisely s výstavbou akumulární nádrže a odpadního potrubí pro místní cukrovar. Ve stěně již vybagrované nádrže pak byly objeveny archeologické objekty. Následující den provedl ÚAPP Brno záchraný archeologický výzkum.

Lokalita se nachází na mírném návrší protáhlém přibližně ve směru Z - V. Na mapě ZM 1 : 10 000 list 34-14-07 je v prostoru vymezeném souřadnicemi 130-137 mm od Z sek. č. a 292 mm od J sek. č. v nadm. výšce 194 m. Nově budovaná akumulací nádrž leží 400 m V od areálu cukrovaru, mezi větrolamem a železniční tratí a má přibližně trojúhelníkový půdorys o rozměrech 300 x 500 x 600 m. Z nádrže pak vede odpadní potrubí do řeky Jevišovky v délce 2,25 km.

V severní části stěny nádrže se ve výkopu rýsovaly do písčitého podloží zahloubené jámy mísovitého a U profilu, jejichž dna dosahovala hloubky od 0,6 až po 1,4 m. V černé hlinitopísčité výplni se nacházely nepočtené zlomky středověké keramiky, zvířecích kostí a jeden železný hřebík. Dále jsme východním směrem od skupiny objektů rozlišili profil příkopu a ve vybagrované části již pouze průběh jeho dna v délce 21 m ve směru VSV a ZJZ, zahloubeného místy ještě 0,4 m do podloží. Protože byl příkop porušen výkopem téměř v podélné ose, lze těžko přesně stanovit tvar příčného profilu. Stěny příkopu byly zřejmě šikmé, přičemž dno v hl. 1,9 m mělo šířku okolo 0,5 m. Protože možnosti ověřit šířku příkopu na současném povrchu byly z důvodů stavebních aktivit omezeny, lze ji pouze zrekonstruovat na 2,5 až 3,0 m. Ve výplni ze dna příkopu byla vyzvednuta část keramické nádoby, dále železný hřebík a zvířecí kosti. Keramiku lze datovat podle R. Zatloukala do 14. stol. Kromě této situace byl z hlediska archeologického zájmu prohlédnut ještě odkrytý výkop rýhy pro potrubí v délce asi 700 m, vedoucí od nádrže směrem k řece Jevišovce, s negativním výsledkem.

Archeologická situace zjištěná v místech akumulací nádrže dokládá středověké osídlení, které interpretujeme jako zaniklou středověkou ves ohraničenou příkopem. Na katastru obce Hrušovany nad Jevišovkou se měla nacházet ve středověku ves Martinice. Její lokalizaci se zabýval Z. Měřinský, který ji neúspěšně hledal na základě písemných zpráv na návrší (kóta 195) v jihovýchodní části katastrálního území, kde však objevil novou laténskou lokalitu. Další možná poloha zaniklé vsi je v písemných pramenech uváděna v prostoru hrušovanského nádraží (Měřinský 1972). Naleziště zachycené záchranným výzkumem leží 700 m jižně od návrší s laténskými nálezy (kóta 195). Kromě toho byly v průběhu leteckého průzkumu v roce 1992 zjištěny asi 1 km SZ od nádraží mezi Novým Dvorem a Eminým zámečkem na ploše 2 ha pravidelné obdélné půdorys, bodové a liniové útvary, které se zřetelně rýsovaly v porostu obilí. Tato nálezová situace byla interpretována jako možný projev zaniklé středověké vsi (Bálek 1996, 104).

Informace získané v průběhu záchranného výzkumu nevyklučují umístění zaniklé vsi Martinice

do prostoru v trati „Za ořečovou alejí“. Poloha odpovídá předpokladu lokalizace do prostoru mezi Hrušovany a rakouskou Lávu. Rovněž Z. Měřinský předpokládá její lokalizaci do blízkého okolí jím objevené laténské lokality (kóta 195), pouze se domnívá, že by mohla ležet východním směrem (Měřinský 1972). Lokalita zjištěná leteckým průzkumem SZ od nádraží nebyla ověřena povrchovým sběrem. Nelze tedy vyloučit, že osídlení v prostoru za Novým Dvorem může náležet případně až do novověku. Tuto problematiku bude potřeba ověřit studiem písemných pramenů.

Miroslav Bálek, ÚAPP Brno

Literatura:

Měřinský, Z. 1972: Archeologické nálezy z okolí Hrušovany nad Jevišovkou (okr. Znojmo), SPFFBU E 17, 144-146.

Bálek, M. 1996: Výsledky leteckého snímkování na Moravě v roce 1992, PV 1992, 103-104.

Resumé:

Hrušovany nad Jevišovkou (Bcz. Znojmo). Feldflur „Za ořečovou alejí“. Mittelalterliche Dorfwüstung (14. Jh.). Rettungsgrabung.

JEDOVNICE (okr. Blansko)

Polní trať „Loučky“, „Na rybnících“ a „Za poštou“ na severozápadním okraji intravilánu obce. Středověk, ojedinělé nálezy doby římské. Sídlištní plocha. Povrchový průzkum.

Komplexní povrchový průzkum jedovnického intravilánu, úspěšně J. Plchem zahájený v letech 1997 a 1998 (Doležel-Plch 1999, zvl. 329-331), pokračoval roku 1999 dalšími zjištěními. Prospekční aktivity byly tentokrát směřovány na severozápadní okraj dnešní zástavby, kde bylo možné na svahu nad plochou údolní nivou Veselého žlebu očekávat stopy staršího osídlení zvláště v okolí lokálního vodního zdroje, přítékajícího sem od severu z prostoru Legionářské ulice. Opakovanými povrchovými sběry, zahájenými dne 2. dubna a pokračujícími i v měsících červnu, srpnu, září, listopadu a prosinci roku 1999 pak byl v těchto místech skutečně indikován sídlištní areál, vedle ojedinělých nálezů z doby římské náležející zejména 13. a počátku 14. století.

Nově evidovaná sídlištní plocha byla prozatím zachycena na zemědělských pozemcích a zahradách domů č. p. 67, 80, 234, 468, 515, 537 a 633 v Jedovnicích, konkrétně na parcelách č. 393/1, 398, 400, 402, 442/1, 444/2, 444/3, 453/1, 453/2 a 2456/1. Na Státní mapě 1 : 5 000 -odvozené, listu Blansko 4-2 z roku 1995 lze zkoumané území zahrnout do polygonu